

"מפרי הארץ"

"פרשת מקץ"

"ימין ה' עושה חיל"

"וַיֵּשֶׁא מִשְׁאֵת מֵאֵת פְּנֵי אֱלֹהִים וַתִּרְבַּ מִשְׁאֵת בְּיָמִין מִמִּשְׁאֵת כָּל־כֶּסֶף זָמָשׁ יְדוּת וַיִּשְׁתֵּנוּ וַיִּשְׁכְּרוּ עַמּוֹ"

מדרש אגדה: וישא משאות וגו' חמש ידות. אחד נתן לו יוסף. ב' נתנה לו אסנת. ג' נתן לו מנשה. ד'. נתן לו אפרים. ה' עם אחיו לקח חלק, הדא הוא דכתיב ותרב משאת בנימין ממשאות כולם, וזהו איש שעתידי לגאול את ישראל ולהתנאות בחמשה לבושין, שנאמר בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותכריך בוך וארגמן (אסתר ח' ט"ו) הרי חמשה: וישתנו וישכרו עמו. [עמו] שתו, חוץ ממנו לא שתו.

ספורנו: ותרב משאת בנימין. לראות אם יקנאו בו. חמש ידות. שעם כל חלק שהיה שולח לכל שנים מהם כמנהג היה שולח חלק לבנימין להראות חשיבותו על כולם. וישכרו עמו. במיני יין מלכות רב שנתן לפניהם שלא היו מורגלים בהם ולא השגיחו שלא לשתות כל צרכם מן הראשון כאשר ראוי לעשות לכל סועד עם הגדולים כאמרו כי תשב ללחום את מושל בין תבין את אשר לפניך.

רד"ק: וישא - הנושא, וכן, ויגד ליעקב, המגיד. וכל זה הקירוב שקרבם ושכבדם חשבו הם כי היה עושה חלף מה שהקניטם וציערם, ובנימין היה מחבב יותר לפי שהביאו מארצו והפרידו מאביו ללא דבר, והיה מפיס דעתו בזה.

אלישיך: יש אמרו שחמש של בנימין היו, כי כל אחד מבניו ואשת יוסף נתנו מנה אחת והשלים הוא. ואפשר לומר כי ראה יוסף את אחיו בפניו, והכיר כי לא טעם טעם חטא, כנודע כי הוא מארבעה שמתו בעטיו של נחש (שבת נה ב), והראה להם יתרונו בפניהם כי המה חטאו, ועל כן היה יתר עליהם חמש ידות. כי מלבד מנה אחת שניתנה לו על גופו ככל אחד מהם, עוד לו חמש ידות כנגד חמשה שמות שיש לנפשו על חמש בחינותיה, יחידה חיה נפש רוח נשמה שלא פגם באחת מהנה. או יהיה כי יתרון בנימין על השבטים הוא ששכינה שורה בחלקו שהוא אכסניא לה וידוע שהיא נקראת ה"א על כן היה יתרונו עליהם חמש ידות.

קדושת לוי: 'ותרב משאת בנימין ממשאת כולם חמש ידות' (בראשית מג, לד). הנה ידוע שישראל עם קדושו מכונים בשם 'ימין', כידוע שכל השפעת שפע טוב אשר נשפע לעמו ישראל הוא על ידי בחינת 'ימין', והשפעת שאר האומות הוא על ידי בחינת שמאל (זוה"ק ח"ג לז, א; תיקו"ז תיקון סט).

והנה בנס דחנוכה שגברה יד ישראל על האומות, הוא על ידי שגברה יד ימין על יד שמאל. וזהו 'ותרב משאת בנימין', שהוא מרומז על נס דחנוכה, כלומר ב"ן ימין, שאנו נקראים בנים למקום (דברים יד, א; אבות פ"ג משנה יד), בבחינת ימין. 'ממשאת כולם', היינו משאר האומות. 'חמש ידות', פירוש בחמש נסים שגברה בחינת יד ימין, היינו: מסרת גבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים, וטמאים ביד טהורים, ורשעים ביד צדיקים, וזדים ביד עוסקי תורתך (נוסח 'ועל הניסים'), **באלו חמש גברה יד ימין.**

הרחב דבר: וישתו וגו'. נראה לומר באשר היו חייבים להודות לה' שמלטם מן החשד של מרגלים, והרי השלטון ידע והכיר כי כנים המה, ופייסם הרבה על החשד. וכמו שהיה בבהמ"ק נהוג להביא תודה ובשעת אכילת התודה לפרסם את הנס ולספרו כדכתיב לך אזבח זבח תודה ובשם ה' אקרא, וכמש"כ בספר ויקרא ז' י"ג, כך היה הנהוג בעוד שלא היה זה הקרבן, או במקום שא"א להביא קרבן, לברך על כוס יין כדכתיב כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא. והנה באשר האחים כולם היו באותה צרה ובאותה גאולה, לא היה לפני מי לספר הנס כי אם לפני אחרים ולכל הפחות שנים, כמו כיב"ז איתא בפ' ה' ה' ה' [נ"ד ב'] דבעין עשרה ותרי מינייהו רבנן, היינו עשרה לברכה דשכינתא שריא, ותרי רבנן שמבינים הספור אל נכון.

על כן כשהצטרפו עם בנימין שלא היה בצרה, והשלטון התחבר ג"כ עמם, שתו כוס ישועות ושכרו עמו בחדוה ובשמחה של מצוה כדין תודה לה', [ולפני המצרים לא יכלו להודות כי לא שתו עמהם]. **ובאשר כתיב שתי פעמים ובשם ה' אקרא,** אשר שניהם קאי על כוס ישועות לקרוא בשם ה' על כוס ישועות, וסתם כוס ישועות הוא ג"כ שתיים, ועי' במ"ר פ' פ"ח והיינו ד' כוסות כמו של פסח, ויש בהם רביעית יין חי שיעור שכרות, משום הכי כתיב וישכרו.

"גוט ע'לבת ח'נוכה ע'מוז "

"מפרי הארץ"

הלכה

אורוז זזיים

א' נר חנוכה ונר שבת מה קודם?

תשובה: נר חנוכה בין לאיש בין לאישה
(עיין סימן תרע"ט)

ב' מתי מתפללים מנחה בערב שבת חנוכה ?

תשובה: מתפללים מנחה לפני הדלקת נרות. ובשעת הדחק יכול להתפלל גם אחרי. (עיין סימן תרע"ט)

אבן העזר

א' מי שמתחתן בחנוכה איכן ידליק נרות חנוכה?

תשובה: הכלה נפטרת בהדלקת הנרות והחתן ידליק בבית הנרות וישהה. (עיין סימן תרע"א)

ב' האם יש דין להדליק נרות חנוכה באולם?

תשובה: מדליקים נרות רק בבית כנסת או בבית. (עיין סימן תרע"א)

יורה דעה

א' האם צריך להטביל מכשיר חשמלי?

תשובה: צריך. (עיין סימן ק"כ)

ב' האם מותר להשתמש חד פעמי ללא טבילה?

תשובה: אסור. ואפשר להקנות לגוי ולהשתמש באופן חד פעמי. (עיין סימן ק"כ)

חושן משפט

א' הניח חנוכה בחלון נפלה ושברה מראה של רכב?

תשובה: אם עף ברוח מצוייה חייב מדין אש. (עיין בב"ק ו' ועיין שם בסימן תי"א)

ב' הניח חנוכה בכניסה לבניין ונתקל בה משהו ונשרף בגדו?

תשובה: פטור כדין בור הפטור על כלים. (עיין בב"ק דף ג'. ועיין סימן ת"י)

"קץ שם לחושך"

שפת אמת: במדרש קץ שם לחושך כו' כ"ז שיצה"ר בעולם כו'. כי הנה הסט"א הולך אחר הקדושה כקוף אחר בני אדם כמ"ש בזוה"ק. וז"ש ותעמודנה אצל הפרות. כי בכל מקום פתיחת שערי הקדושה יש זה לעומת זה איזה הסתר במכוון. והוא שמירת השערים לבל יכנס בו זר. וז"ש לפתח חטאת רובץ. לכן נקרא קץ כי הוא רק סוף וקצה וכמו שפה. וז"ס שפת שקר. כי פנימיות הכל כח הבורא ית' והוא אמת. רק שיש שפה וקליפה מבחוץ והוא ציור ודמיון ונק' יצר הרע. וע"ד הרמז קץ שם לחושך הוא גאולתינו ממלכות יון כמ"ש במדרש בראשית תהו ובהו וחושך זה יון. לכן אחר הגאולה תקנו נרות חנוכה ואצל הפתח כמ"ש שלכן נק' קץ. וביאור הענין הוא דאיתא אסתר סוף כל הנסים. א"כ חנוכה שהי' אח"כ הוא רק הכנה ומפתח לגאולה אחרונה. וקודם פתיחת שער החדש שעתידי להיות אחר תיקון השלם הי' חושך זה של יון וז"ש וחושך על פני תהום שהוא מלכות הרביעי' כמ"ש שם במדרש.

בזוהר: כתב על פסוק ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו דמיותר וישכחהו. ומפרש שע"י שנעשה פגם בזכרון שאמר יוסף לשר המשקים שיזכרנו. לכן הביא את יוסף לשכחה והי' ירידה למדרגת יוסף ע"ש. ובכעין זה ממש נתקיים בנס דחנוכה להיפוך ע"י שכל להשכיחם תורתך לכן נתוסף עוד זכרון לבני"ע"י שרצו להשכיחנו כן שמעתי ממו"ז ז"ל כי ימי חנוכה נותנין זכרון. ונ"ל שלזה רמזו חכמים בחידותם מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל ובעה"ב מצויץ באמצע. כי מצות אלו מביאין זכרון. שמזוזה בפתח לזכור מלכותו ית'. ובציצית כתיב למען תזכרו. ושכחה אותיות חשכה וזכירה הוא אור. ורמז וראיתם וזכרתם. לכן גם הסתכלות בנר חנוכה מביא זכירה כמו הסתכלות בציצית כנ"ל.

סג
"מפרי הארץ"
סיבון י"ב

בעניין: דברים הפוסלים בציצית

תשובה: צ"ע למעשה.
ו: נחתכו ד' חוטים של צד אחד ונשאר כדי עניבה?
תשובה: כשר ולר"ת פסול.
ז: נחתך חוט אחד מכל צד ולא נשאר כדי עניבה?
תשובה: פסול.
ח: נחתכו ב' חוטים מצד אחד וחוט אחד מצד ב' ונשאר בכדי עניבה?
תשובה: כשר ולר"ת פסול.
ט: נפסלו הציציות האם יפשוט, יעמוד, ילך פחות מד' אמות?
תשובה: צריך לפושטו.
י: כשמתקן – האם בעודן עליו או יוריד?
תשובה: יוריד ואחר כך יתקן.

א: אם נחתך חוט אחד מב' ראשיו מ"ה כשנשאר מאחד מהם כדי עניבה וכשנשאר רק בצרוף שניהם?
תשובה: כשנשאר בא' מהם כשר ובצרוף שניהם יש להחמיר ופסול.
ב: נחתכו ב' חוטים מצד אחד של הציצית מ"ה כשדקדק בעשייתם כשהיו באותו צד וכשלא דקדק?
תשובה: אם דקדק כשר ואם לא דקדק ולא נשאר כדי עניבה פסול.
ג: מ"ה נחתך חוט אחד במקום חיבורו אל הכנף?
תשובה: פסול.
ד: מ"ה נחתך חוט אחד בין הקשרים בתוך הגדיל?
תשובה: כשר.
ה: ובהנ"ל כשבאמצע עשיית הציצית נחתך אחר שעשה חוליה אחת?

מכון סת"ם
הוֹכְמוֹס
הַסּוֹפֵר

בגשיאות מוזן הגרס"א שטרן שליט"א

רח' הרב קוק 1 בני ברק 0533107467

kolmoshasofer@gmail.com

mprihaaretz@gmail.com

"מפרי הארץ"

"מבית הוועד" מהרב שלמה גזס שליט"א

"בדין אמירת על הנסים בחנוכה ופורים ובמה דלא מזכירים במעין שלש"

אן ספק הגמ' בדין הזכרת חנוכה בברהמ"ז, ובפולוגת רש"י והרמב"ם במהות ימי חנוכה גמ' שבת דף כ"ד ע"א איבעיא להו מהו להזכיר של חנוכה¹ בברהמ"ז כיון דמדברנן הוא לא מדכרין² או דילמא משום פרסומי ניסא מדכרין, אמר רבא אמר רב סחורה וכו' עד אמר להו רב ששת כתפילה מה תפילה בהודאה אף ברכת המזון בהודאה. וברש"י ד"ה מה תפילה בברכת הודאה דהא כולה מילתא דחנוכה עיקרה להודאה נתקנה. וכוונת רש"י להגמ' בדף כ"א ע"ב קבאום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה, והכי גירסת רש"י שם כמש"כ בד"ה ה"ג ועשאום ימים טובים בהלל והודאה לא שאסורין במלאכה שלא נקבעו אלא לקרות הלל ולומר על הנסים בהודאה. אולם נר' הדרמב"ם לא גריס הכי בגמ' לעיל [וכמש"כ רש"י ה"ג, דהיינו דאיכא גירסאות אחרות] ולדעתו הו' ימי שמחה והלל ולא קבעום ימי הודאה. וז"ל הרמב"ם בפ"ג התקינו חכמים שיהיו שמונה ימים האלו שתחילתן בכ"ה כסלו ימי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב וכו' להראות ולגלות הנס. ושם בפ"ד הלכה י"ב מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד וצריך אדם ליזהר זה כדי להודיע הנס ולהוסיף שבת הוודיה לו על הנסים שעשה לנו. הרי בזה בדברי הרמב"ם דלא גריס בגמ' כד' רש"י אלא יש ימי שמחה והלל, וההודאה היא בהדלקת והודעת הנס כדי להוסיף שבת הוודיה, ולא כדברי רש"י שאומר על הנסים בברכת הודאה. ונפלא עד מאד מה שהראוני בסידור לבני תימן ההולכים בד' הרמב"ם דליתא בנוסח על הנסים 'וקבעו שמונת ימי חנוכה להודות ולהלל', כיון דאין הימים ימי הודאה.

בן מה שאין מזכירים בחנוכה ובפורים במעין ג' מעין המאורע בשו"ע סימן ר"ח סעיף י"ב כתב מזכירין בה מעין המאורע בשבת ויז"ו ור"ח אבל לא בחנוכה ופורים. וכתב הגר"א שם דאף בברהמ"ז א"צ להזכיר מצד הדין כמ"ש בפ"ב דשבת אלא מצד המנהג, משא"כ כאן שאין מנהג כלל. וכוונת הגר"א לדברי הגמ' כאן דאמר רב סחורה אינו מזכיר, ואם בא להזכיר מזכיר. ודברי הגר"א הובאו במקורם במ"ב על אתר [ס"ק נ"ט] דהא אפי' בברהמ"ז אינו מחויב להזכיר כלל מצד הדין רק מצד מנהג ואין ליכא מנהג כלל על זה.

ג' בד' המ"ב בזה בהל' חנוכה, והיוצא ב' טעמים במה דאין אומרים על הנסים במעין ג' והנה אותה הלכה דמזכירים על הנסים בתפילה ובברכת המזון הובאה ג"כ בהל' חנוכה סי' תרפ"ב סעיף א' שכתב השו"ע כל ימי חנוכה אומר על הנסים בברכת המזון בברכת הארץ ובתפילה בברכת מודי³, ואם לא אמר אין מחזירין אותו. וכתב המ"ב [ס"ק ב] במה שמזכיר בתפילה ובברהמ"ז הטעם דכולה מילתא דחנוכה עיקרה הודאה היא, [והיינו ד' הגמ' בשבת הנ"ל]. והוסיף המ"ב ובברכה מעין שלש בחנוכה ופורים אין מזכירים של חנוכה ופורים, וציין המ"ב פמ"ג בשם א"ר. וצ"ע דהרי הלכה פסוקה היא בצ"ע הא"ר. ואמאי ציין זאת רק בשם הא"ר. עוד יש להעיר דהנה לעיל הרי כתב טעם הדברים בשם הגר"א דכיון דבברכת המזון אינו חובה אלא מצד המנהג, כאן לא נהגו כלל, אולם כאן ציין לדברי הא"ר ובא"ר כתב בטעמא דמילתא דהתקנה היא לומר על הנסים בברכת הודאה ובמעין שלש דליכא ברכת הודאה על כן אין אומרים בה על הנסים ואין מזכירים בה חנוכה ופורים. זה הלשון המועתק בא"ר כתב בתשו' מהר"ם מרוטנבורג סי' ע' להזכיר מעין המאורע בחנוכה ופורים במעין שלש א"צ כיון דליכא הודאה בברכת מעין ג' דלא תקנו להזכיר מאורע דחנוכה ופורים אלא היכא דאיכא הודאה בתפילה. וכל הא"ר דאף שאומרים ונודה לך וכו' היינו משום מעין החתימה ולא הוי הודאה בתפילה וכיון שאין הודאה בתפילה לא נתקנה כלל, עכ"ל. ואמנם הובא בזה עוד במגיה דבנוסח של המהר"ם לא היה כלל 'ונודה לך'. עכ"פ מבו' בזה טעם אחר במה דלא אומרים על הנסים במעין שלש מד' הגר"א, והוא משום שהתקנה היתה דוקא בברכת הודאה וליתא לברכת הודאה מעין ג'. וא"כ יוצא במ"ב דיש כאן ב' טעמים, ובסי' ר"ח כתב טעם אחד, ובסי' תרפ"ב כתב טעם אחר והוא דבר הצ"ע. ועוד צ"ע אמאי באמת כל אחד לא ניה"ל בטעם של השני, דלכא"ל כל טעם בפנ"ע הוא סיבה, טעם הגר"א וטעם הא"ר. ויש מהבחורים שהעירוני ליישב ד' המ"ב דלפי הטעם של הא"ר אזי אין זה רק סיבה שא"צ להזכיר אלא שא"צ להזכיר, ושו"ר להגר"ר רפאל רייכמן שליט"א שכתב כן, אלא שהדברים סתומים טובא, וגם וכמו שהעיר הגאון הנ"ל דאכתי צ"ע אמאי המ"ב לא הביא כאן בהלכות ברכת הפירות דיש עוד טעם דלפי טעם זה א"א להזכיר ולא רק שאין מנהג וע"כ אין להזכיר.

ד' יבו' דפליגי רש"י והרמב"ם אי אמירת על הנסים זה ממשטב ברהמ"ז או דהוא הזכרה ונ' דהנה לפירש"י מבו' דטעם אמירת על הנסים הוא משום דהוה ימי הודאה, וכולה מילתא להודאה נתקנה, וא"כ טעם אמירת על הנסים בברהמ"ז הוא כמו בתפילה, ומשום דזה ממהותם של ימי חנוכה שהם נתקנו להודות ולהלל והוא חלק מעיקר התקנה של ההלל וההודאה. אולם הרמב"ם דאמירת על הנסים אינה חלק מההודאה, נר' דדין אמירת על הנסים הוא מדין הזכרת חכמי המאורע כמו שמזכירים המאורע כהוא חודש וכו', ובאמת ברמב"ם בהל' חנוכה לא זכר כלל הדין שמזכירים את על הנסים בתפילה אלא כתב כן רק בהלכות תפילה ובהלכות ברכות בכלל שאר הזכרות, ונר' ברור דזה ככל הזכרות דיומי. והוא לשיטתו אזיל דלא ס"ל דהימים הם ימי הודאה ודין אמירת על הנסים הוא מדיני 'חנוכה' להודות ולהלל אלא 'מעין המאורע'.⁴

ה' ב' סיבות לרש"י באמירת על הנסים אשר מעתה יש לדון דלפירש"י יש ב' סיבות להזכיר 'על הנסים' א' דהוא מדין דהימים הם ימי הלל והודאה, והשני דיש לרש"י גם את הסיבה של 'הזכרת המאורע'. ומעתה נר' דב' סיבות יש לומר ולהזכיר בחנוכה על הנסים, האחד מדין מעין המאורע והשני מדין דהלל והודאה. ואכן ידיק בלשון השו"ע שבהל' ברכות כתב 'מזכירין בה מעין המאורע', ובהל' חנוכה לא כ' כן אלא כל שמונת ימי חנוכה אומר על הנסים בברכת המזון בברכת הארץ ולא הזכיר מעין המאורע, ומשום דההזכרה היא מהלכות ההודאה של חנוכה וכמש"כ המ"ב על אתר 'הטעם דכולה מילתא דחנוכה עיקרה הודאה היא'. והשו"ע קבע לזה סימן בפנ"ע 'דין על הנסים בחנוכה', ומשום דמלבד הדין של הזכרת מעין המאורע יש כאן דין נוסף שהוא דין הודאה שהרי כולה מילתא דחנוכה להודאה נתקנה. [או דהשו"ע נקט להלכה גם כרש"י וגם כהרמב"ם].

ו' יבאר דבעי' ב' טעמי להא דאין מזכירין מעין ג' בחנוכה ומעתה כאשר נבוא לדון לגבי ברכת מעין שלש בחנוכה, נצטרך לדון בטעם הדבר שאין מזכירין במעין שלש בחנוכה, בין מצד הזכרה של מעין המאורע בין מצד מה דהוי הודאה. ואשר נ' דטעם גר"א דאין אומרים מעין שלש משום דהוי מנהג אזיל לטעם של הזכרה, דגם מה שנהגו להזכיר הוא רק מנהג ולא חייב, ומצד זה כתב הגר"א דבמעין שלש לא נהגו. אלא דהרי עדיין צ"ב אמאי לא מזכיר מחמת מה דחנוכה הוי הודאה, וע"כ בא הטעם של הא"ר דתקנו לומר בהודאה, וכיון דבמעין שלש ליכא הודאה, על כן ליכא למימר במעין שלש הזכרת על הנסים. ומזוקקים דברי המ"ב במה שציין בהל' חנוכה דאין אומרים במעין שלש על הנסים לדברי הפמ"ג בשם א"ר ולא ציין לדברי השו"ע בהל' ברכות, דלהנ"ל הרי ב' הלכות ניהו, והוא נפלא ביותר דדברי המ"ב בזה הם המשך למש"כ דכולה מילתא דחנוכה עיקרה להודאה נתקנה, וע"כ במעין ג' אי"ז שייך, ודו"ק.

ז' ההבדל בין חנוכה לפורים בזה והנה כ"ז לענין חנוכה, אולם כאשר נבוא לדון לענין פורים, נר' דלגבי פורים ליכא אלא מילתא דהזכרה מעין המאורע ולא בדין הודאה, דלא הוי ימי הודאה. ואכן אין סימן בשו"ע הנוסק בדין אמירת על הנסים בפורים, רק בחנוכה וכלשון המ"ב דכולה מילתא דחנוכה עיקרה להודאה נתקנה. ומעתה מדויק לפי שיטת רש"י אמאי הגמ' לא עסקה בענינא דפורים מהו להזכיר, דלפי המבו' ברש"י סוגיית הגמ' עסקה בדין הודאה, וד"ר אינו שייך אלא לחנוכה, ועיין, ועכ"פ א"א לעררם בהדי דהדין רק מדין הזכרת מעין המאורע אולם בחנוכה הא איכא דין נוסף בזה [אלא דמתוד' הגמ' מבו' דאין חוזר גם בפורים וכמש"כ הגר"א דאם בא להזכיר מזכיר אולם אינו חוזר].

ח' שכח על הנסים בברהמ"ז בחנוכה ובפורים - ההבדל ביניהם דאתין להכי אציין דבר נפלא, הנה הרמ"א כ' בסי' תרפ"ב ד"א כששכח על הנסים בברהמ"ז כשגמיעו להרחמן יאמר הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו. והעיר בשו"ת התעוררות תשובה [ח"א סי' פ"ז בהגה] אמאי לא כ' כן בהל' פורים, ואמנם כ' כן השו"ע בסי' קפ"ז סי"ד, אולם הרי בהל' חנוכה חזר וכתב כן שוב, ואמאי לא כתב כן שוב בהל' פורים, או שגם בהל' חנוכה לא היה כותב כן. ועוד יש להוסיף דבהל' ברהמ"ז כ' דיכול לומר בהרחמן, ובהל' חנוכה כ' דיאמר בהרחמן, נמצא א"כ דבפורים יכול לאומרה בהרחמן, ואילו בחנוכה יאמרה בהרחמן, וצ"ב. ולהנ"ל הראוני שביאר בס' עטרת המועדים סי' ע"א דבפורים אינו אלא דין הזכרה וכמש"כ בהרחבה בס"ד, הנה מצד הל' הזכרה זכר כן בהל' ברהמ"ז אמנם בזה יכול לאומרה בהרחמן, אולם בהל' חנוכה כיון דמחובת היום להודות ולהלל, בזה אף צריך לאומרה מדיני היום, ומדיק היטב מה דחזר ושנה כן הרמ"א בהל' חנוכה ומה דלא כ' כן בהל' פורים. ומה שאומרים כן בהרחמן, הגם דנתקן כן בברכת הודאה וא"כ לכא"ו אי"ז שייך כלל לבקשת הרחמן [כן העירוני], יתכן דמבו' בכמה דוכתי דהבקשה היא חלק מחלקי ההודאה דביה מכיר במי שנותנו, ועל כן יש אפשרות של הודאה גם בבקשת הרחמן ומילתא דהודאה היא. [ויש להוסיף עוד בזה, דבלשון השו"ע לגבי חנוכה כתב 'אומר על הנסים בברהמ"ז ובתפילה', ואילו לגבי פורים כתב כן בתוך דיני הסעודה ודיני התפילה [ולא הקדיש לזה סימן בפנ"ע כמש"כ לעיל]. עוד העירוני לדון דהנה כ' הפוסקים דאם שכח על הנסים יאמר באלקי נצור, וי"ל דכ"ז יהיה רק בחנוכה אבל בפורים לא יהא הדין כן דרך בחנוכה משום דקבעום ימים טובים בהודאה איכא להשלמת על הנסים משא"כ בפורים שאינו אלא הזכרה בעלמא דלענין הזכרה לא מצינו תשלומין. לאור המתבאר דבחנוכה איכא קביעת יום טוב להודאה משא"כ בפורים ועל כן בדין אמירת על הנסים אינו אלא דין הזכרה, יש לברר לשון הרמב"ם דקרי 'הל' חנוכה ומגילה, ולא חנוכה ופורים, ד"ל להנ"ל דבחנוכה הוה 'ימי חנוכה' משא"כ בפורים אינו אלא דין הזכרה בימים, ועיין.

1 יש לדקדק אמאי איבעיא להו דוקא על חנוכה ולא על פורים, האם משום דפורים היה פשוט מזכירים כיון דהוי מדברי קבלה, או דהיה פשוט דלא מזכירים, ע' חשק שלמה על אתר, וע' להלן.
2 צ"ב מה דהוי מדברנן דע"כ זה סיבה שלא להזכיר, ראה אילת השחר על אתר. ואולי היכא דהוי דברנן לא הוי ימים שבעצמותם הם ימים אחרים כנוודע הנידון בכל דרבנן דלא משתנה ב'חפצא', אלא הוי רק ניהוג בימים.
3 יש קצת לדקדק למה הקדים ברהמ"ז לתפילה, ובפרט בדגמ' הלא מבו' דברהמ"ז דומיא דתפילה, ואמנם בטור הסדר איפכא, וי"ל דהרי ברהמ"ז כבר נשנה בסי' ר"ח סי"ב, וע'.
4 והנה עיני' בתוס' דהעירו דנידון הגמ' בדף כ"ד הו"ל לאסוקי לעיל גבי מיילי דחנוכה, וי"ל דתלמיא בפלו' רש"י והרמב"ם אי הוה ממשטב הברכה או דאינו אלא הזכרה בעלמא.